

VASILE GOLDIȘ. DESPRE EPOPEEA ROMÂNEASCĂ ÎN TIMPUL LUI MIHAI VITEAZUL

Moto:

*„...Mihai a fost voivodul care
într-o domnie scurtă, scaldată
în glorie și sînge, în măreție și
durere, a unit sub culele ace-
lui-aș stindard și sub timbrul
acelui-aș sceptru toate teritoriile
unde bătea un suflet româ-
nesc ...”¹.*

VASILE GOLDIȘ

În activitatea sa didactică și politică Vasile Goldiș (1862—1934) a glorificat personalitățile ilustre din istoria și cultura poporului român, cărora le-a dedicat pagini memorabile.

Un loc aparte îi rezervă el lui Mihai Viteazul, cel care a fost numit astfel „pentru vitejiile sale” și pentru epoca care se va desfășura sub semnul mării lui înfrățiri.

Prezentându-se situația Țării Românești înainte de urcarea pe tron a lui Mihai, se prezintă că aceasta era într-o stare jalnică: „turcii jefuiau țara în modul cel mai îngrozitor. Nimic nu mai rămăsese sfînt în țară pentru acești păgîni, nimic nu mai era sigur în casa românului”. De aceea, odată ajuns domn, Mihai se hotărî să ridice sabia asupra turcilor și să n-o bage în teacă, pînă ce nu-i va goni din țara sa”².

Sînt reținute și alianțele lui Rudolf al II-lea, regele Ungariei și împăratul Austriei, cu Papa de la Roma, cu Sigismund Báthory, principele Transilvaniei, și cu Aron Vodă din Moldova, în vederea obținerii de sprijin în lupta antiotomană. De asemenea el menționează momentul începerii acțiunii împotriva turcilor, la 13 noiembrie 1594, cînd toți osmanlii din București au fost uciși: atacurile fulgerătoare ducînd la cucerirea orașelor de pe malurile Dunării și la incursiunea prin Bulgaria, pînă la Adrianopol. După cum, consemnînd atacarea Țării Românești, ca măsură de pedeapsă, de către cei 150 mii de soldați turci, conduși de marele vizir Sinan Pașa, Vasile Goldiș, subliniază că domnitorul român „cu vitejii săi a nimicit oastea turcească și a bătut pe turci atît de cumplit că turcii îl țîn minte pe Mihai pînă astăzi”. E vorba de bătălia de la Călugăreni, de la 13 august 1595, în cursul căreia — notează Goldiș — chiar și steagul cel verde al profetului Mahomed a căzut în mâinile românilor. De asemenea e consemnată și victoria obținută de Mihai la Giurgiu.

Goldiș relatează și despre împrejurarea părăsirii Transilvaniei de către nestatornicul Sigismund Báthory și a venirii la putere aici a vărului său, fostul cardinal Andrei Báthory. De asemenea despre alianța acestuia din urmă cu turcii, înfrîngerea zdrobitoare pe care a suferit-o din partea lui Mihai, la Șelimbăr, în 28 octombrie 1599, fuga sa în secuime și omorîrea lui. Este evocată și scena legendară în care domnitorul român deplinge uciderea adversarului său („săracu popă! săracu popă!”).

¹ *Românul*, X, 1921, nr. 61 (23 martie) p 1; V. Goldiș, *Scrisori social-politice și literare*, ediție îngrijită, studiu introductiv, tabel cronologic și bibliografie de Mircea Popa și Gheorghe Șora, Timișoara, 1976, p. 267—268.

² V. Goldiș, *Istoria patriei (Ungariei)*, în legătură cu evenimentele epocale din istorie. Pentru școlile populare române. (Brașov, 1896, p. 52)

După etapa cuceririi Transilvaniei (cu momentul încoronării la Alba Iulia³) se fac referințe la cucerirea Moldovei⁴, aliată, sub Ieremia Movilă, a turcilor și polonilor, ca ultim pas spre înfăptuirea unirii celor trei țări românești (e notat faptul că Ieremia Movilă țintea să-l înalțare pe Mihai Viteazul nu numai din Transilvania dar și din Țara Românească).

În continuare, Goldiș urmărește destinul lui Mihai până la capăt: trimiterea „cu gând viclean”⁵ de către Rudolf (care nu vedea cu ochi buni unirea celor trei țări românești și voia să-și extindă el stăpânirea peste Carpați) a generalului Basta împotriva domnului român, alianța lui cu Basta cu nobilimea ardeleană potrivnică lui Mihai, retragerea voievodului, după înfrângerea sa de la Mirăslău (28 septembrie 1601), în Țara Românească, unde tronul îi va fi însă ocupat de Simion Movilă, fratele lui Ieremia Movilă. Cu amărăciune se fac referințe la dramaticele încercări ale lui Mihai de a-și recăpăta tronul, ca apoi să se vorbească despre acceptul lui Rudolf ca domnitorul Țării Românești să fie și guvernator al Transilvaniei, despre nimicirea din 3 august 1601, la Guruslău⁶, de către Mihai, a armatei lui Sigismund Báthory (revenit în Transilvania) și, în sfârșit, tot cu amărăciune scrie despre uciderea, la 9 august 1601, a viteazului voievod de către oamenii lui Basta, pe cimpul Turzii⁷.

Despre Mihai Viteazul scrie Goldiș și în a sa istorie a Ungariei, dar și în volumul 3 din *Istoria universală*, unde face observația, referitor la alianța domnitorului român cu împăratul Rudolf împotriva turcilor și a lui Andrei Báthory, că prin acest pas a lui Mihai „intră și românii în legătură cu mersul general al istoriei universale”⁸. Și tot aici, vorbind despre politica austriacă și maghiară, arată că habsburgii căutau necontenit să unească toate popoarele din imperiu, ca să facă din ele o „monarhie unitară și puternică, dar năzuința

³ Mihai își ridică tabăra de lângă Sibiu și înaintează încet spre Alba Iulia. Prin toate satele și orașele pe unde trecea, locuitorii îl întâmpinau cu daruri, primindu-l cu mare dragoste și entuziasm. În ziua de 1 noiembrie 1599 Mihai își face intrarea triumfală în capitala de atunci a Transilvaniei. De la porțile orașului până la reședința domnească, de amândouă părțile drumului stăteau înșiruiți ostașii pe mai multe rânduri, în spatele cărora se îngrămădeau mulțimile poporului. Descrierea alaiului domnesc transmisă prin pana unui contemporan, îl prezintă pe Mihai călare pe un cal roșu, purtând o tunică albă, pe deasupra o mantie de aceeași culoare; pe cap purta cunoscuta căciulă cu pene de cocor prinsă într-o copcă de aur; la brâu îi atârna sabia bătută în rubine și împodobită cu aur. Opt slujitori frumoși îmbrăcați purtau opt cai cu șele și fricile bogat împodobite, urmați de trîmbițași și lăutari ce cântau din viori. Urmau boierii și căpitani, călări, apoi lungile șiruri de ostași. De o parte și de alta a domnului erau purtate steagurile cucerite la Șelimbăr, plicate spre pământ, ca simbol al supunerii Transilvaniei (Vezi V. Goldiș, *Monumentul lui Mihai Viteazul, în Românul*, X, 1921, nr. 61 (23 martie) p. 1. Nescmnat; Șt. Pascu, *Pietre de temelie din trecut pentru vremurile de astăzi*, Cluj, 1967, p. 56–57; Gh. Șora, *Un erou și un martir: Mihai Viteazul, în Telegraful român*, 133, nr. 33–34 (1 septembrie) p. 1–2.

⁴ Vezi Ștefan Pascu, op. cit. p. 52–53.

⁵ V. Goldiș, *Istoria patriei (Ungariei) în legătură cu evenimentele epocale din istorie. Pentru școalele populare române*, Brașov, 1896, p. 68.

⁶ Prin victoria de la Gurăslău Mihai era din nou domn al Țării Românești și stăpânea Transilvania. El s-a dovedit încă odată marele căpitan și neînfricatul ostaș. Era ultima sa bătălie pentru unire.

⁷ Uciderea lui Mihai nu i-au putut înmormînta faptele și faima. Contemporanii l-au socotit cel mai vrednic de glorie dintre principii vremii. Pentru urmași a fost una dintre marile personalități ale istoriei poporului român, înfăptuitorul imperativelor naționale — independența și unitatea.

„... Mihai a fost voievodul care într-o domnie scurtă, scaldată în glorie și sînge, în măreție și durere, a reunit sub cutele aceluiași stîndard și sub timbrul aceluiași sceptru toate teritoriile unde bătea un suflet românesc. Acțiunea făcută atunci de Mihai a săpat în piatră drepturile și aspirațiile românești pe care nimic nu le-a mai putut șterge, nici urgia vremurilor, nici tirania asupritorilor, nici valurile de sînge ce au încercat să inee conștiința sufletului românesc”.

„Idealul național s-a dezvoltat și a crescut în patria gravată de sabia voievodului Mihai; dorurile românilor și drepturilor lor imprescriptibile s-au precizat prin secole și astăzi, după noi și imense sacrificii, avem marea Românie întregită, visată și realizată altădată, pentru scurtă vreme de marele nostru domnitor...” (V. Goldiș *Monumentul lui Mihai Viteazul, în Românul*, X, 1921, nr. 61, (23 martie) p. 1. Nescmnat.

⁸ V. Goldiș, *Istoria universală pentru școalele secundare*. 3. Evul nou, Brașov, 1897, p. 58.

popoarelor era să-și păstreze individualitatea lor proprie și independența lor⁹. Fascinat de personalitatea lui Mihai Viteazul¹⁰, Goldiș se referă pe larg în *Istoria universală* la biografia și familia sa. Consemnează că a fost fiul lui Pătrașcu-Vodă, că a deținut funcția de ban al Craiovei, relatează despre încercarea de asasinare a lui de către Alexandru Bogdan, despre fuga la Constantinopol, unde, cu ajutorul unui unchi al său capătă din mina sultanului steagul și sabia, semnele domniei¹¹. „Astfel — notează Goldiș — pe la sfârșitul anului 1593 Mihai intra ca domn în Muntenia”¹².

În ce privește luptele cu turcii, în *Istoria universală* a lui Vasile Goldiș, acțiunile lui Mihai sint prezentate ca rapide, electrizante, nimicitoare, puse sub semnul unei cauze drepte. Din cauza cenzurii desigur, nu se insistă prea mult asupra realizării primei uniri a țărilor române, înfăptuitorul ei apare însă în toată măreția sa¹³. E evidențiat și rolul lui de pavăză a lumii răsăritene și apărător al civilizației europene. În ce privește pieirea lui Mihai, ea e pusă de Goldiș nu pe seama unor greșeli ale domnitorului român, ci ca o consecință a faptelor sale mari ce i-au atras ura dușmanilor (în acest context, reiese rolul marilor puteri în urzirea de comploturi și în lezarea libertății popoarelor mici).

Din paginile consacrate de Goldiș lui Mihai Viteazul în *Istoria universală* se degajează ideea că, deși eroul a fost trădat și ucis, cauza lui a rămas un fel sfânt pentru români¹⁴.

Figura marelui domn îl va preocupa pe Goldiș și dincolo de manualele sale școlare, pină după primul război mondial. Făcînd în nr.122 din 1911, al *Românului*¹⁵, un bilanț al operei lui Nicolae Iorga, la aniversarea a 40 de ani de viață ai acestuia, cărturarul ardelean profită de ocazie pentru a se referi din nou la Mihai Viteazul, scoțînd în evidență faptul că românii, în timpul domniei lui au trăit vremuri de vitejie, dar și de durere, iscată de uciderea sa mișească. Referindu-se la moartea eroului, autorul articolului dă de înțeles (idee, în epocă, de incontestabilă actualitate) că nu trebuie să se aibă încredere în cuvîntul împăraților și al trădătorilor de orice fel.

În cuvîntarea solemnă rostită la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, Goldiș va evoca, de asemenea (era și firesc), figura lui Mihai Viteazul și unirea tuturor românilor pe care brațul lui puternic a îndeplinit-o în numele libertății și dreptății. Deși fapta sa — arată cu acest prilej Goldiș — a durat doar o clipă, ea a rămas vie în conștiința poporului român și a tuturor domnitorilor români care, după el, vor încerca să-i urmeze exemplul. Și în același timp, prin tot ce a realizat, Mihai a uimit Europa acelor vremi și i-a îngrozit pe dușmani¹⁶.

Cînd, în 1921, se înființează la București un comitet central pentru stringerea de fonduri necesare ridicării unui monument în memoria lui Mihai Viteazul la Turda sau Alba Iulia, Goldiș face parte din acesta. În mare măsură din inițiativa lui și a soției sale, Elena Goldiș, se organizează la Arad o suită de spectacole de teatru, serbări și concerte destinate acestui scop¹⁷. Totodată *Românul* popularizează acțiunea comitetului de la București. În acest sens apare în ziarul arădean¹⁸ (nr. 61, 1929) un articol al lui Goldiș, care referindu-se la Mihai Viteazul („una din figurile cele mai pure și mai glorioase ale întregii noastre istorii naționale”) și la unirea celor trei țări românești de către el, subliniază că acest act a fost o etapă calitativ nouă a unui proces istoric îndelungat, la capătul căruia s-a constituit statul național unitar român modern. Existența permanentă a ideii unității naționale — arată

⁹ *Ibidem*, p. 97.

¹⁰ „Ardealul cu munții, cu apele și codrii lui fremecători îl cunoaște și își amintește cu drag și acum bărbăteasca figură a voievodului. Ardealul îl evocă mișcat, căci ce înseamnă secole pentru eternitatea codrilor uriași de piatră? Cîmpurile transilvănene au primit cu mîndrie să proiecteze umbra viteazului dezrobitor. Apele Ardealului i-au reflectat imaginea eroică și i-au răcorit calul în undele lor reci și curate. Alba Iulia sclipitoare de bucurie l-a primit printre zidurile ei și i-a făcut o primie triumfală în care lacrimile se amestecau cu uralele celui mai cald entuziasm...” (*Românul*, X, 1921, nr. 61, (23 martie) p. 1. Nesemnat.

¹¹ V. Goldiș, *Istoria universală* ... 3, 1897, p. 60.

¹² V. Goldiș, *Scrieri social-politice și literare*, ... p. 267—268.

¹³ *Românul*, I 1911, nr. 122 (5/18 iunie) p. 1—3.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ V. Goldiș, *Discursuri rostite în preajma unirii și la Asociațiunea culturală, „Astra” București, 1928*, p. 13.

¹⁶ *Românul*, X, 1921, nr. 59, (20 martie), p. 3; nr. 68 (31 martie) p. 3; nr. 69 (1 aprilie), p. 3; nr. 70 (2 aprilie), p. 3.

¹⁷ *Idem*, X, 1921, nr. 61 (23 martie), p. 1.

Goldiș — a fost făclie nestinsă, ce a luminat prin secole. Opera lui Mihai Viteazul a reflectat o fază anume, cea medievală, a drumului spre împlinirea ei politică, purtând ca atare, amprente timpului. În același articol se mai subliniază că domnitorul român s-a impus ca una din personalitățile remarcabile ale scenei politice și militare europene, numeroase mărturii atestând prețuirea contemporanilor pentru perspicacele om politic, ca și pentru neînfricatul conducător de oști. Făuritor, chiar dacă pentru scurt timp, de tară românească unită, Mihai Viteazul — aprecia Goldiș — a avut ferma convingere că și-a făcut datoria față de urmași, în sensul că acela care a trăit fie și numai o clipă sub soarele libertății nu mai poate trăi sub asuprire. „Acțiunea făcută atunci de Mihai — se scrie în articol — a săpat în piatră drepturile și aspirațiile românești pe care nimic nu le-a mai putut șterge, nici urgia vremurilor, nici tirania asupritorilor, nici valurile de sînge, ce au încercat să inee conștiința sufletului românesc”¹⁸. Pentru Vasile Goldiș, Mihai Viteazul este cel mai de seamă domnitor al nostru din tot Evul mediu, nu numai prin faptele sale de arme, dar și prin această idee nobilă de a uni țările române, ca și prin rolul pe care și l-a asumat de apărător al lumii creștine în fața pericolului otoman. Crezându-se învingători cînd eroul a fost ucis mișelește, dușmanii săi erau de fapt niște învinși. Mihai a străbătut veacurile — arată Goldiș — fiindcă a intruchipat două dintre idealurile cele mai scumpe poporului nostru: libertatea și unitatea sa. Într-o vreme cînd dominația străină cunoștea forme mereu mai grave, punînd sub semnul întrebării însuși dreptul țării, cîștigat cu atîta greutate, de a se cîrmui în cele dinlăuntru potrivit legilor și valorilor sale, viteazul domnitor, în deplin consens cu cei pe care îi conducea, a ridicat steagul luptei de eliberare. Și rînd pe rînd oștile dușmane au fost biruite, Mihai unînd într-un timp fulgător de rapid, toate țările românești sub domnia sa. Consemnînd că eroul avea planuri mari și în perspectivă, dar destinul i-a fost potrivnic, Goldiș subliniază faptul că, și în aceste condiții, înfăptuirea pe care a realizat-o a fost epocală și minți luminate ale contemporaneității i-au înțeles valoarea.

Nu am putea încheia referințele noastre privitoare la cultul lui Vasile Goldiș, pentru Mihai Viteazul fără a apela și la unele manuscrise, foarte semnificative din acest punct de vedere. Astfel, într-unul dintre ele e descrisă cu talent și pasiune bătălia de la Călugăreni¹⁹, apreciată drept episod dintr-o mai lungă și dificilă campanie antiotomană care și-a avut începutul în revolta contra stăpînirii turcești în toamna lui 1594 și se va încheia în toamna anului următor, cu lupta de la Giurgiu. Pe plan românesc, această bătălie — aprecia Goldiș — a dus la înlăturarea jugului turcesc. Poarta dîndu-și seama că nu poate comite abuzuri fără ca acestea să nu se întoarcă împotriva ei înșiși. Pe un plan mai larg european, Călugărenii semnifică una din marile bătălii ale lumii, care a oferit creștinătății un răgaz, turcii fiind deocamdată constrînși să renunțe la planurile lor de expansiune spre centrul Europei.

Campania din 1594—1595 a prilejuit — mai nota Goldiș — afirmarea uneia dintre cele mai impresionante personalități militare din secolul al XVI-lea. Mihai Viteazul — observă istoricul transilvănean — reprezintă o apariție singulară, în sensul că e vorba de cineva care anterior avusese preocupări cu totul străine de arta militară, dar care, a ajuns în fruntea unei armate, acționează cu o siguranță uimitoare, nu comite pe plan strategic nici o greșeală, manevrează în chip ideal pe cîmpul de bătăie, acțiunile sale sînt rapide, deciziile de o rară promptitudine. Referindu-se în mod direct la lupta de la Călugăreni, Goldiș relevă spiritul ofensiv, ca predominant în ceea ce privește partea română, legînd această afirmație și de relevarea obiectivului pe care Mihai Viteazul și-l stabilise imediat înainte, anume dezorganizarea sistemului militar pe care turcii și-l creaseră de-a lungul Dunării.

E reținută și minuțiozitatea cu care domnitorul român a pregătit ducerea luptei incluzînd, în primul rînd, alegerea locului dezavantajos pentru adversar, favorabil pentru români. De asemenea, inspirată idee de a ataca avangarda turcească în ceasul zdrobitor, cînd aceasta încă se odihnea (lovitura aceasta îl dezvăluie în întregime pe Mihai Viteazul, conducătorul militar, om de acțiune, adept al ofensivei, al atacului prin surpriză, caracteristică de întîlnit în toate campaniile sale). În totul domnul Țării Românești — arată Goldiș — a acționat astfel încît nici o clipă să nu piardă inițiativa ca lupta să se desfășoare după cum și cînd dorea el și nu comandantul oștirii turcești, Sinan Pașa. La Călugăreni, el s-a dovedit o personalitate explozivă, aprigă, dominînd evenimentele și oamenii, subordonînd voinței sale voința altora.

¹⁸ *Ibidem*. Articolul este reprodus fragmentar în V. Goldiș, *Scrieri social-politice și literare* (...), p. 267—268.

¹⁹ V. Goldiș, *Mihai Bravul*, (manuscris înedit), în arhiva Maria Luțai din Arad, p. 6—7.

Consemnând faptul că în această bătălie, Mihai Viteazul s-a bizuit pe oastea țării, Goldiș face, totodată, pertinenta observație că inclusiv pentru a însuși luptătorilor săi îndrăzneala atât de necesară într-o confruntare cu un dușman numeros, domnitorul a ales varianta atacului.

Analiza întreprinsă de Vasile Goldiș, se arată, neîndoios, de o mare profunzime și subtilitate.

În manuscrisele sale inedite găsim și considerații nu mai puțin originale și profunde asupra luptei de la Șelimbăr²⁰, plasată, de asemenea, de istoricul transilvănean, printre marile bătălii din istoria omenirii. Și aceasta nu numai ca eveniment în sine, ci și prin aceea că reprezintă ca o împletire între actul politic de mare finețe și cel militar. În campania din anul 1599 — arată Goldiș — se poate vedea cu claritate ce rol important poate juca inteligența politică și diplomatică într-un conflict armat (istoricul ardelean se referă la masacrea de către Mihai a intențiilor sale, prin purtarea de abile tratative cu Andrei Báthory, Moldova, polonezi și turci), și cum războiul înseamnă continuarea unei politici (în cazul dat: de unificare a țărilor române), cu alte mijloace. Cît privește latura militară, e reținută pregătirea (din nou) în amănunțime (și în strict secret), după toate regulile, a purtării campaniei și ducerea ei la îndeplinire în chip magistral. Marșul lui Mihai spre Șelimbăr — reliefează Goldiș — e fulgător, strategia utilizată — ireproșabilă.

Între manuscrisele intelectualului ardelean găsim referințe și la lupta de la Guruslău (de lângă Zalău), din 3 august 1601, calificată de el drept ultima mare bătălie pentru unire (căci, prin victoria strălucită obținută aici împotriva principelui Sigismund Báthory, se deschide posibilitatea refacerii unității politice a țărilor române). Se cuvine reținută precizarea făcută de Goldiș că această bătălie a reprezentat una purtată între două coaliții. De asemenea aprecierea lui Mihai Viteazul drept un al doilea Alexandru Macedon.

Astfel a înțeles Vasile Goldiș să analizeze figura aceluia ce a întrupat și a transmis peste veacuri un simbol și o idee, ideea unității și demnității naționale, care a însoțit și însuflețit mereu poporul român în neîntrerupta-i lucrare asupra lui însuși. La moartea lui Aurel Vlaicu, în 1913 Goldiș, ridicînd tristul eveniment la semnificația aceluiași sfîrșit de unitate națională scria aceste tulburătoare cuvinte: „În schimb pentru trupul lui Mihai Viteazul ce zace în țărîna cîmpiei de la Turda am dat Țării Românești trupul lui Aurel Vlaicu. Armata română și geniul român împreunate sînt acum prin vibrarea pămîntului românesc ce trece de la un trup la altul”²¹.

Un om deosebit prin gîndire și faptă — așa ni-l prezintă Vasile Goldiș pe Mihai Viteazul — cel ce cuceri independența țării sale și realizează, cel dintîi, unirea, sub o singură cîrmuire, a celor trei țări românești.

GHEORGHE ȘORA

²⁰ V. Goldiș, *Mihai Viteazul la Guruslău — ultima bătălie pentru unire* Arad, 1921, în Arhiva Costică Blănaru, Arad, fila 9. Manuscris inedit.

²¹ *Aurel Vlaicu mort*, în *Românul*, III, 1913, nr. 190 (1/14 septembrie), p. 2.

VASILE GOLDIS ÜBER DIE RUMÄNISCHEN EPOPÖE IN DER ZEIT MICHAELS DES TAPFEREN

(Zusammenfassung)

Der Verfasser wiedergibt die Beschäftigung Vasile Goldiş' (1862–1934) für das Sein und Wirken des namhaftesten rumänischen Heerschers des Mittelalters, Michael der Tapfere (1593–1601). Voller Bewunderung verfolgt Vasile Goldiş den vom großen Wojewoden zurückgelegten politischen Weg bis an dessen Ende: seine Thronbesteigung, die Bündnisse mit dem österreichischen Kaiser Rudolf II., dem Fürsten Transsilvaniens, Sigismund von Báthory, mit den Polen; die Vereinigung der drei rumänischen Fürstentümer am 1. November 1600 in Karlsburg (Alba Iulia/Gyulafehérvár); die grossen Türkenkämpfe bei Călugăreni (23 August 1595), mit Andreas Báthory bei Schellenberg (Şelimbăr, 28 Oktober 1599) neben Hermannstadt in Siebenbürgen, mit General Georg Basta bei Mirăslău neben Aiud (18 September 1600) und bei Guruslău neben Zălau (3 August 1601) sowie die Ermordung des rumänischen Fürsten. Einen besonderen Platz erhielt der triumphale Einzug Michaels des Tapferen in Karlsburg, seine Krönung und die erste Vereinigung der rumänischen Länder im Jahr 1600. Zum Schluß weist Vasile Goldiş darauf hin, daß der Söldnergeneral Georg Basta, von eigenen Ambitionen geblendet, am 19 August 1601 im Militärlager bei Turda die Ermordung Michaels in die Wege leitet. Michael der Tapfere blieb jedoch für Jahrhunderte das Symbol der nationalen Einheit der Rumänen, die am 1 Dezember 1918 verwirklicht wurde.